

Γράφει και επιμελείται: **Μαρίνα Σχιζα**

ΚΡΙΤΙΚΗ - ΘΕΑΤΡΟ

«Ο δρόμος περνά από μέσα» του Ι. Καμπανέλλη από το ΘΟΚ

Σκηνοθεσία: Ιάκωβος Καμπανέλλης, Φαίδρος Στασίνος
Σκηνικά κοστούμια: Νίκος Κουρούσις
Παίζουν: Στέλιος Καυκαρίδης, Δημήτρης Ξύστρας, Τζένη Γαϊτανοπούλου, Μαρίνα Μαλένη, Βαρνάβας Κυριαζής.

Βασικός στόχος και προτρέχοντας μπροστά, θάλαγα το βασικό επιτεύγμα του έργου του Ιάκωβου Καμπανέλλη «Ο δρόμος περνά από μέσα», είναι να δοθούν όσο δυνατό πιο πλήρεις, πιο εκφραστικοί, πιο ολοκληρωμένοι χαρακτηρισμοί των ηρώων, να δημιουργηθούν πορträιτα με όσο το δυνατό πιο μεγάλη προσοχή στους ψυχολογικούς ημίτονους. Στο γραπτό κείμενο του έργου, οι εισαγωγικές περιγραφές σαν να δανείζονται μεθόδους από το αφηγηματικό ψυχολογικό, ακόμα και ψυχαναλυτικό χαρακτήρα, υποδηλώνοντας την έγνοια του συγγραφέα αν θα προλάβουν οι ήρωες τους να εκδηλωθούν πλήρως στη διάρκεια της σκηνικής τους διαδρομής. Ο συγγραφέας σαν να δανείζεται μεθόδους από το αφηγηματικό ψυχολογικό πεζογράφημα. Μεταξύ αυτών των μεθόδων είναι και λεπτομερής περιγραφή του χορού, που στην ουσία είναι ο κεντρικός ήρωας του έργου. Οι επίμονες αναδρομικές αναφορές στα γεγονότα από την οικογενειακή ιστορία στα «όσα έχουν συμβεί», χωρίς να συγκεκριμένοποιούνται οι αναμνήσεις, κρατάνε ανοιχτούς τους διαχρονικούς διαδρόμους. Το παρελθόν αποτελεί το πολύ σημαντικό φόντο στη σύνθεση των πορträιτων των ηρώων από τα πέντε πρόσωπα του έργου, εκείνων «του σπιτιού». Ο παράγοντας του χρόνου ορίζει τη γλώσσα τους, την ψυχολογία τους τη συμπεριφορά τους. Ενώ οι άλλοι δυο, οι «εισβολείς» δεν έχουν το χρονικό φόντο (που στο έργο ισούται με το πολιτιστικό υπόβαθρο, με ολοκληρωμένη ταυτότητα) και επιθυμούν με κάθε μέσο να ενταχθούν στο «GROUP PORTRAIT IN THE INTERIER».

Ας κοιτάζουμε τώρα τη δραματική κίνηση του έργου. Ο «ρατσάτος», όπως τον αποκαλεί ο Καμπανέλλης, Φάνης Ποριώτης, γόνος παλιάς αριστοκρατικής οικογένειας, φορτωμένος με χρόνο σε μορφή οικογενειακών μυστικών, αναμνήσεων, πορträιτων προγόνων, παλιών αντικειμένων, κουλουράς, μόνρφωσης, κοσμοθεωρίας, ηθικής στάσης κλπ., συναντιέται στο δικό του έδαφος, στο αρχοντικό του σπιτι, με το Χάρη Αντωνάκο, άνθρωπο λαϊκής καταγωγής, νεόπλουτο, χωρίς το χρονικό υπόβαθρο. Η έντονη προσπάθεια του Αντωνάκου να αποκτήσει το χώρο είναι εκδήλωση της υπαρξιακής του επιθυμίας να αποκτήσει το χρόνο που λείπει. Οι δυο ήρωες καταλήγουν να πουλάνε μαζί το χρόνο σε κομμάτια - αντικες σαν ιστορία συν ξένες αναμνήσεις, σμίγοντας το ψεύτικο με το αληθινό.

Πιστεύω πως ο Ιάκωβος Καμπανέλλης έχει γράψει μια ολοκληρωμένη ψυχολογική νούβλα αλλά από συνήθεια την έκανε θεατρικό έργο. Το είδος όμως έχει δικές του απαιτήσεις. Ποιά ακριβώς είναι η δραματική σύγκρουση; Ο παλιός κόσμος που φεύγει μη έχοντας δύναμη να μείνει και ο νέος που επιτίθεται — αυτή είναι μια υπερβολικά γενική φόρμουλα. Το αρχέτυπο αυτής της σύγκρουσης στον αιώνα μας ανάγεται στο «Βυσσινόκηπο». Περισσότερο και κοινότυπο θάταν εκ μέρους μου να θυμίσω την ιστορική, κοινωνική, ηθική φόρτιση αυτής της σύγκρουσης στον Τσέχωφ. Στη σύγχρονη Ελλάδα, μια τέτοια σύγκρουση δε μπορεί να είναι φορέας ιστορικής επικαιρότητας, δεν αντανάκλα κοινωνικές κινήσεις. Και προσωπικά (πάντα προσωπικά, επιτρέψτε μου να μην το επαναλαμβάνω) δεν βλέπω το ηθικό περιεχόμενο της δραματικής σύγκρουσης στο «Δρόμο που περνά από μέσα». Ναι, ο Ποριώτης είναι προικισμένος από το συγγραφέα με έντονο ψυχισμό, έχει προσωπική λατρεία των προγόνων, νιώθει φτιαγμένος από τη στάχτη των νεκρών, αλλά αυτά δεν τον κάνουν φορέα μιας ηθικής, τόσο διαφορετικής από εκείνη του Αντωνάκου, για να συγκρουστεί μαζί του και στον αγώνα ν' αναγκαστεί να του παραχωρήσει το παρόν και το μέλλον. Το αντίθετο, οι δυο τους συνυπάρχουν και συνεταιρίζονται. Ο συγγραφέας αναγκάζεται να προσφύγει στη φτιαχτή σύγκρουση των δυο παρατάξεων, κάνοντας τον ανηψιό και διάδοχο του χώρου και του χρόνου Αντρέα Ποριώτη να πάρει τη γυναίκα του Αντωνάκου, γεγονός που στο δηλωμένο απ' αρχής επίπεδο ιστορίας για το χρόνο δεν έχει σημειωτική αξία. Στα αρχαία δράματα ο «DEUS EX MACHINA» ερχόταν να λύσει τα προβλήματα και να βγάλει την υπόθεση από αδιέξοδο. Εδώ ο ερωτικός δεσμός του Αντρέα με τη Λίτσα είναι ένας «DEUS EX MACHINA» ανάποδο προορισμένος, να δημιουργήσει τη ζητούμενη σύγκρουση με εξίσου μηχανικό τρόπο.

Για την παράσταση. Η σκηνοθεσία του ίδιου Ιάκωβου Καμπανέλλη και του Φαίδρου Στασίνου, βεβαίως, δεν μπορούσε παρά να είναι λογικό παράγωγο της δραματολογίας. Όλες οι πιπύχες του κειμένου έχουν ξετυλιχτεί με προσοχή στην παράσταση. Η έμπειρη, αίσουρη, άνετη γλώσσα δημιουργεί φραία πρόσωπα. Η γοητεία των πρώτων σκηνών είναι αναμφισβήτητη. Μετά όμως γίνεται όλο και πιο αισθητή η απουσία δραματικού ρεύματος που θα 'πρεπε να παρασέρνει αμετάκλητα τα πρόσωπα προς την κορύφωση και λύση των χαρακτηρισμών μας. Και το καλύτερο πορträιτο είναι της Γλυκερίας (Τζένη Γαϊτανοπούλου), η οποία βρίσκεται όλη στο περιθώριο της υπόθεσης, δεν ζημιώνεται από το γεγονός ότι παραμένει στατική χωρίς εξέλιξη. Έχει και αυτή μια Τσεχωφική χροιά. Στη Τζένη Γαϊτανοπούλου ανήκει ένα μεγάλο μέρος από το θετικό αποτέλεσμα όλης της δουλειάς.

Και η Λίτσα της Μαρίνας Μαλένη, έχει σαν ρόλο Τσεχωφικές αναφορές, θυμίζει κάπως τη Νίνα Ζαρέτσαναγια. Γενικά όμως είναι ρόλος από άλλο έργο και οι πολλές ψυχολογικές πληροφορίες για το χαρακτήρα παραμένουν δραματικά αχρησιμοποίητες και για τον ηθοποιό περπτες, γι' αυτό και δεν παίζονται. Η ηθοποιός παίζει θλιμμένη χαμόγελο, σεμνότητα, σύγχυση, φυσικότητα (παίζει φυσικότητα μπορεί ν' ακούγεται σαν οξύμωρο σχήμα αλλά αυτό κάνει η Μ. Μαλένη, παίζει φυσικότητα).

Ο Δημήτρης Ξύστρας παίζει λαϊκότητα, παίζει λαγνεία προς τα όσα δίνει η «ρατσάτη» καταγωγή, παίζει χονδράδα και αναισθησία σε μερικές περιπτώσεις και σβέλτη εξυπνάδα στις άλλες. Από το ρόλο, λείπει η μεγάλη δικαιολογία του χαρακτήρα. Τι έγινε όμως τελικά; Ηττήθηκε; Είχε άδικο; Καλά να πάθει; το κείμενο στις τελευταίες παγίδες κρύβει παγίδες για τον ηθοποιό (κάτι χονδρά συμπεράσματα τύπου ήρθε για μαλλί και φεύγει κουρεμένο) και ο ηθοποιός δεν έχει περιθώρια ν' αναπτυχθεί αναισθησιακά.

Ο Στέλιος Καυκαρίδης παίζει προσωπικότητα, παίζει ηλικία, μοναξιά, έμμονες ιδέες για τις υποχρεώσεις προς το παρελθόν. Δεν παίζει όμως φινέτσα, μπριό, γοητεία.

Ο Βαρνάβας Κυριαζής παίζει ανομιτισμό, αίγλη, κομψότητα, παρακμή, που του πέφτει από την πορεία της οικογενειακής του ιστορίας. Είναι όμως υπερβολικά συγκεντρωμένος και δραστήριος, σαν να πραγματοποιεί το έτοιμο σχέδιο αποπλάνησης της Λίτσας και συνάμα εκδίκησης προς όλα όσα αντιπροσωπεύονται από τον άνδρα της.

Ο σκηνογράφος Νίκος Κουρούσις χρησιμοποιεί ρεαλιστικά στοιχεία με το συμβολικό τρόπο. Δηλαδή δεν χτίζει νατουραλιστικά το εσωτερικό παλιού αρχοντικού, αλλά με έντονους χρωματισμούς (βαθύ κόκκινο με χρυσό) και με υπογραμμισμένης «αρχοντικότητας» αντικείμενα δηλώνει το χώρο. Πιστεύω όμως πως μ' αυτό τον τρόπο δεν αφήνει στο σκηνικό το περιθώριο ν' αναπτυχθεί από την αρχική ατμοσφαιρική κλειστή κατάσταση προς την κυνική εισβολή του εμπορικού στοιχείου. Κι αν η απαρχής παρουσία των άδειων χρυσών κορνιζών (αντικείμενο που μιλά, όπως φαίνεται στον καλλιτέχνη τις χρησιμοποιήσει στο σκηνικό του Ρωμαίων Παλλάν) δικαιολογείται μέσα από το κείμενο — ο Ποριώτης από κορόλ άρχισε να πουλάει — τα χτυπητά άσπρα ηλεκτρικά κουμπιά δίπλα τους δεν δικαιολογούνται.

ΝΟΝΑ ΜΟΛΕΣΚΗ

Μη ξεχάσετε

Θέατρο

• «Λήδρας και Ρηγαίνης» από το **Σατιρικό** απόψε στις 8.30 στο **Μαρκίδειο Θέατρο Πάφου**.

Κινηματογράφοι

- **Ζήνα Πάλας**: «For love or money»
- **Μετροπόλ**: «Robin Hood men in tights»
- **Πάνθεον**: «Weekend at Bernie's 2»
- **Όπερα 1**: «Hard target»
- **Όπερα 2**: «Undercover blues»
- **Οθέλλος Λευκωσίας**: «Born yesterday»
- **Οθέλλος Λεμεσού**: «The firm»
- **Όσκαρ Λεμεσού**: «Indecent proposal»
- **Παλλάς Λεμεσού**: «Kika»
- **Χόλγουντ Λεμεσού**: «Demolition man»
- **Οθέλλος Λάρνακας**: «Boxing Helena»
- **Αττικόν Λάρνακας**: «Somersby»
- **Παπανδρέου Παραλίμνι**: «Dennis the menace»
- **Ζέφυρος Ξυλοφάγου**: «Witless»
- **Μαρκίδειον Πάφου**: «Age of innocence»

Εκθέσεις

- «Το δέντρο πηγή έμπνευσης αφορμή δημιουργίας» στο **Δημοτικό Κέντρο Τεχνών Λευκωσίας** (Παλιά Ηλεκτρική). Μέχρι 31 Μαρτίου.
- Αναδρομική έκθεση του Αδαμάντιου Διαμαντή στην **Κρατική Πινακοθήκη**, Μέχρι 31 Μαρτίου.
- Ανοικτή Δευτέρα, Τρίτη, Παρασκευή 10-5 μ.μ. Τετάρτη, Πέμπτη 10-8 μ.μ. και Σάββατο 10 π.μ. — 11 π.μ. και 4 μ.μ. - 7 μ.μ.
- «Σημαινόν - Σημαινόμενον» της Ρέας Αφαντίτου στην γκαλερί **Γκλόρια**. Μέχρι 24 Φεβρουαρίου.
- Έκθεση Κυπρίων και ξένων καλλιτεχνών με έργα ζωγραφικής, γλυπτικής, μεταξοτυπίας, στην γκαλερί **Αμοργός** στην Αγλαντζιά. Μέχρι 10 Μαρτίου.
- Ανοικτή 5-9 μ.μ. εκτός Κυριακής.
- Έκθεση ειδών κινεζικής τέχνης και χειροτεχνίας στην **Πύλη Αμμοχώστου**. Μέχρι 26 Φεβρουαρίου. Ανοικτή 10.-1 και 4-7.
- Έκθεση ζωγραφικής του Σύριου ζωγράφου **Adi Atassi** στην γκαλερί **Obelisk** στη Λευκωσία.
- Έκθεση Σιμεών Βολτσκόβ στο **Ρωσικό Πολιτιστικό Κέντρο**. Μέχρι 25 Φεβρουαρίου.
- Έκθεση ζωγραφικής Έλλης Πετρίδου Κυριακίδου, στην γκαλερί **Opus 39**, στη Λευκωσία.
- Έκθεση ζωγραφικής των **Georgi Kotcher** και **Nadia Kotcheva** στην γκαλερί **Πήτερς** στη Λεμεσό. Μέχρι 26 Φεβρουαρίου.
- «Μεσογενειακές φιγούρες» από τον κεραμίστα **Φώτο Δημητρίου** στην γκαλερί **Αποκάλυψη**. Μέχρι 5 Μαρτίου.

Εγκαίνια

- Ο Δήμος Λευκωσίας και η Πρεσβεία της Ελλάδας, οργανώνουν έκθεση φωτογραφίας με θέμα «Αιγαίο Φως και Ζωή» σήμερα Πέμπτη 24 Φεβρουαρίου 1994 στις 7.30 μ.μ. στο **Πολιτιστικό Κέντρο του Δήμου Λευκωσίας (Πύλη Αμμοχώστου)**. Τα εγκαίνια θα τελέσει ο πρόεδρος της Δημοκρατίας κ. Γλαύκος Κληρίδης. Μέχρι 1η Μαρτίου.
- Έκθεση ζωγραφικής της **Μαρίας Τούσου** στην γκαλερί **Ηλιοτρόπιο** στη Λάρνακα. Εγκαίνια απόψε στις 7.30 από τον υπουργό Εξωτερικών **Αλέκο Μιχαηλίδη**. Μέχρι 16 Μαρτίου.

Διάλεξη

- Η Επαρχιακή Επιτροπή Λευκωσίας του Κυπριακού Κέντρου Μελετών (ΚΥΚΕΜ), οργανώνει εκδήλωση σήμερα Πέμπτη 24 Φεβρουαρίου και ώρα 8.15 μ.μ. στην **Πύλη Αμμοχώστου** με ομιλήτη τον υπουργό Αιγαίου κ. Κώστα Σκανδαλίδη, με θέμα: «Αιγαίο - Κύπρος: ενιαίος εθνικός χώρος, πορεία στον 21ο αιώνα».
- Το Τμήμα Ελληνικών Σπουδών, Φιλοσοφίας και Ιστορίας του Πανεπιστημίου Κύπρου, οργανώνει διάλεξη με τον καθηγητή Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης **Νίκο Χουρμουζιάδη**, με θέμα: «Δραματική σύνθεση και δραματολογική λειτουργία του τραγικού χορού», σήμερα Πέμπτη 24 Φεβρουαρίου στις 7.30 στην **Αίθουσα Τελετών του Πανεπιστημίου Κύπρου**.

Διάκριση για τον Αντώνη Σαμαράκη

ΑΘΗΝΑ. Μια ακόμα μεγάλη διάκριση για τον συγγραφέα Αντώνη Σαμαράκη που ανακηρύχθηκε ομόφωνα σε επίτιμο διδάκτορα του τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, για «την προσφορά του στη λογοτεχνία και στα ελληνικά γράμματα», αλλά και για «την ευρύτερη απάντηση των έργων του